

COVID-19 SÜRECİNDE GEÇİCİ VE ULUSLARARASI KORUMA ALTINDAKİ ÇOCUKLARIN UZAKTAN EĞİTİME ERİŞİMİ DURUM ANALİZİ

COVID-19 VE UZAKTAN EĞİTİME İLİŞKİN ARKA PLAN BİLGİSİ

Aralık ayında Çin'in Hubei bölgesinin başkenti olan Wuhan'da ortaya çıkan COVID-19 salgını kısa sürede tüm dünyaya yayıldı ve 11 Mart tarihinde Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) virüsü pandemi ilan etti. Türkiye'de ise ilk vaka, DSÖ'nün pandemi ilanı ile aynı gün olan 11 Mart tarihinde tespit edildi ve alınan önlemler kapsamında 16 Mart itibarıyla ilkökul, ortaokul ve liseler için 1 hafta, üniversiteler için ise 3 hafta zorunlu tatil ilan edildi. Ardından ilkökul, ortaokul ve lise öğrencileri için 23 Mart'ta Eğitim Bilişim Ağı (EBA) ve TRT aracılığı ile uzaktan eğitimin devam edeceği duyuruldu.

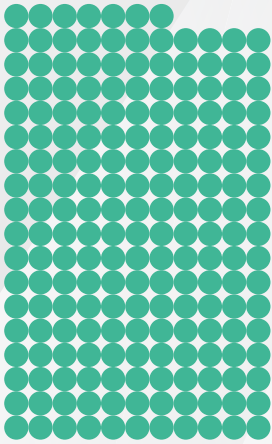
COVID-19 SÜRECİNDE ULUSLARARASI VE GEÇİCİ KORUMA ALTINDAKİ ÇOCUKLARIN UZAKTAN EĞİTİME ERİŞİMİ DURUM ANALİZİ ÇALIŞMASI

Geçici koruma (GK) ve uluslararası koruma (UK) altındaki çocuklar eğitime erişimle ilgili halihazırda pek çok farklı sorunla karşı karşıya kalmaktadır. COVID-19 döneminde ise söz konusu sorunların derinleşebileceği ve bu süreçte devam eden uzaktan eğitim sistemine erişim konusunda yeni engellerin ortaya çıkabileceği düşünülerek GK ve UK altındaki çocukların uzaktan eğitime erişimine dair durum analizi gerçekleştirilmesi planlanmıştır. Durum analizinin diğer amacı ise uzaktan eğitime erişimin önündeki bariyerleri tespit ederek gerektiğinde çözüm önerileri sunmak ve var olan kaynakları tespit edilen sorunların çözümüne yöneltebilmektir.

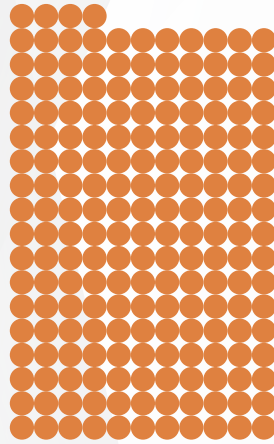
Örnekleme:

Uzaktan eğitime erişim önündeki engelleri daha doğru şekilde belirlemek için COVID-19 öncesi dönemde okula düzenli olarak devam eden çocuklar üzerinde araştırma yapılması planlanmış ve "Yabancılar Yönelik Şartlı Eğitim Yardımı Programı (ŞEY)" listeleri üzerinden çocukların bilgilerine ulaşılmıştır. ŞEY kapsamında okula düzenli devam eden (1 ay içerisinde 4 günden daha fazla devamsızlık yapmayan) çocuklar için sınıf ve cinsiyete göre değişen nakit destek sağlanmaktadır. Araştırma için, 2020 Mart ayı ödeme listesinde ŞEY yardımı almaya hak kazanan çocuklar dikkate alınmıştır (mart ayında yapılan ödemeler ocak ve şubat devamlılığı baz alınarak yapılmaktadır). Çalışma, GK ve UK altındaki kişilerin en yoğun olarak yaşadığı ve aynı zamanda Kızılay toplum merkezlerinin de bulunduğu 15 ilde gerçekleştirilmiştir. Temsili örneklem oluşturmak amacıyla il ve sınıf bazlı istatistiksel analiz gerçekleştirilerek olasılıklı örneklem yöntemlerinden olan basit tesadüfi örneklem ile 385 çocuk belirlenmiş ve belirlenen örneklem listesi üzerinden çocuklar ve ebeveynleri ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler telefon üzerinden koruma ekibi ile tercüman eşliğinde ve çevrimiçi form aracılığı ile gerçekleştirilmiştir. İhtiyaç analizine dâhil edilen örnekleme ilişkin cinsiyet, uyruk, il ve sınıf bilgileri aşağıdaki şekillerde belirtilmektedir.

Cinsiyet

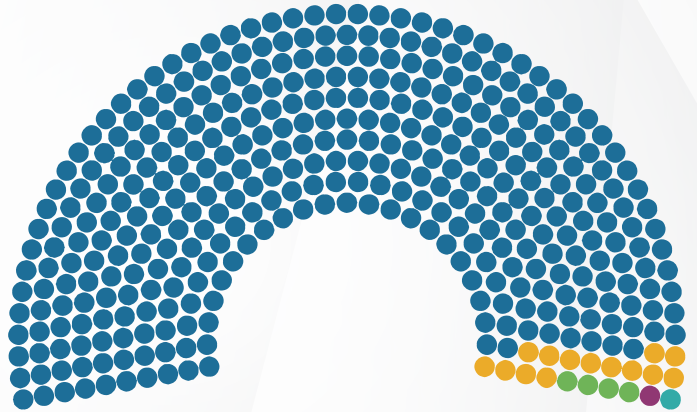

194
Erkek

191
Kız

Uyruk

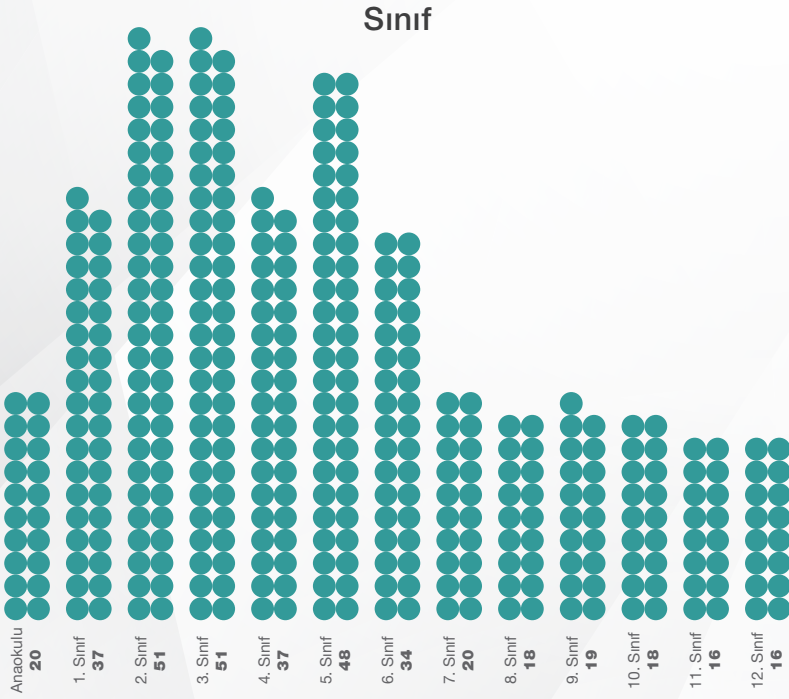
Suriye
365

Irak
14

Afganistan
4

Mısır
1

Türkmenistan
1

Çalışma kapsamındaki çocukların %99'u COVID-19 pandemisinden önce okula düzenli olarak devam ettiklerini (Son 1 yıl içerisinde zaman zaman devamsızlık yapsalar da okula devam edilmesi) belirtmişlerdir.

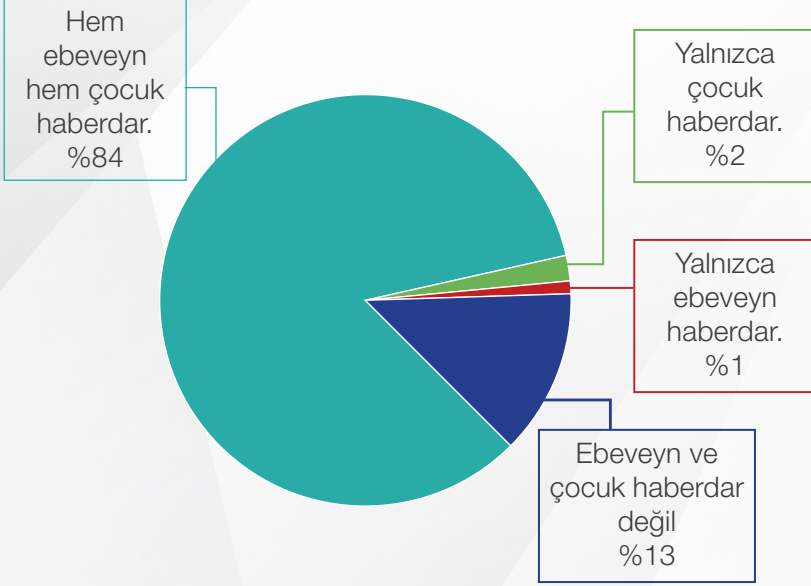
Çalışmanın yapıldığı iller GK ve UK altında yaşayan nüfusun yaklaşık %89'unu; Mart ayında ŞEY ödemesi alan toplam 462.467 çocuğun yaklaşık %83'ünü kapsamaktadır.

ARAŞTIRMA BULGULARI

COVID-19 Sürecinde Uzaktan Eğitime Dair Haberdar Olma ve Uzaktan Eğitime Dahil Olma

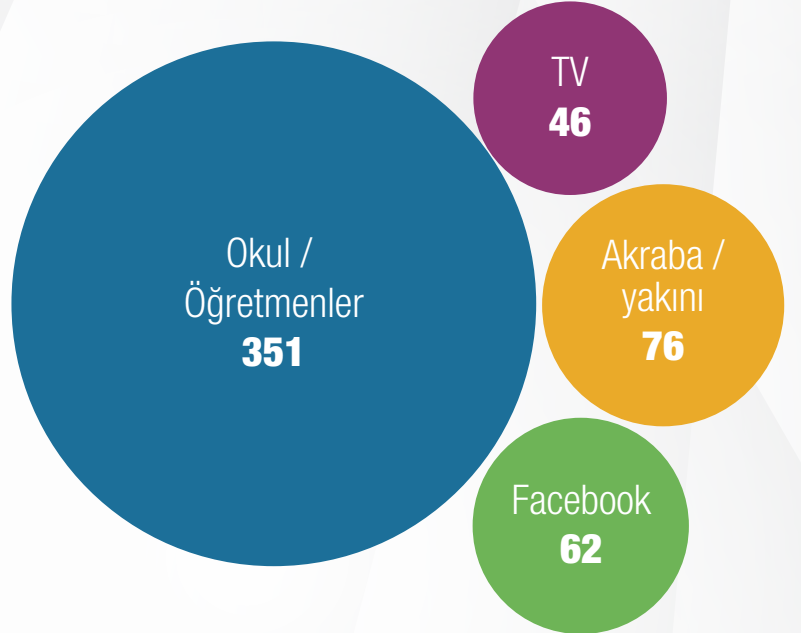
Uzaktan eğitimden haberdar olma

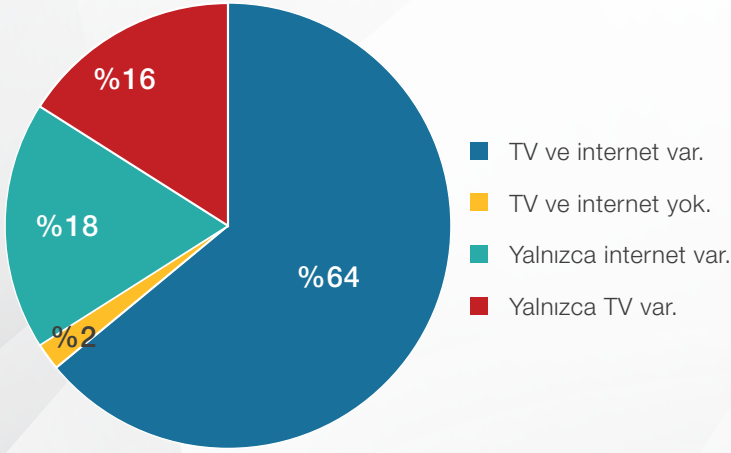
COVID-19 süresince uygulanan uzaktan eğitim hakkında hem çocuklara hem de ebeveynlerine bilgi sahibi olup olmadıkları sorulmuş ve %84'ünün haberdar olduğu ifade edilmiştir. Haberdar olan çocuk ve ebeveynlerin en büyük haber kaynaklarının okul/öğretmenler olduğu görülmektedir.

Uzaktan eğitimden haberdar olan ebeveyn ve çocukların (334 ailenin) haber kaynakları sorulduğunda tek bir kaynak üzerinden haberdar olanlarla birlikte eş zamanlı birden fazla kaynak aracılığı ile de uzaktan eğitimden haberdar olan katılımcılar olduğu gözlemlenmiştir. Okul/öğretmenler aracılığı ile bilgi sahibi olan kişilerin çoğunlukla WhatsApp sınıf gruplarından bu bilgiye eriştikleri belirtilmiştir.

Haber kaynakları

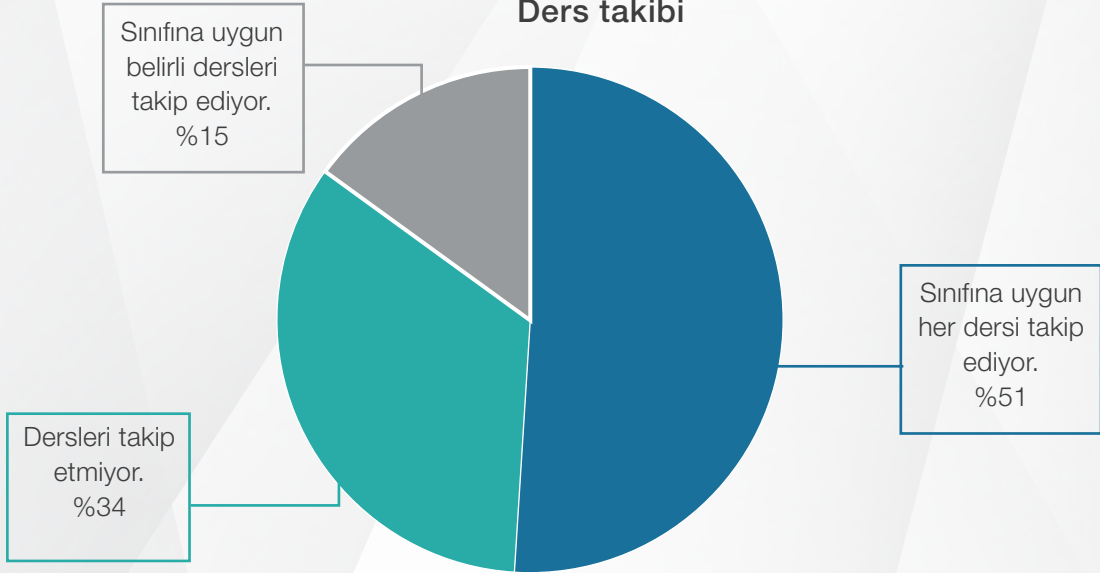

TV ve İnternet

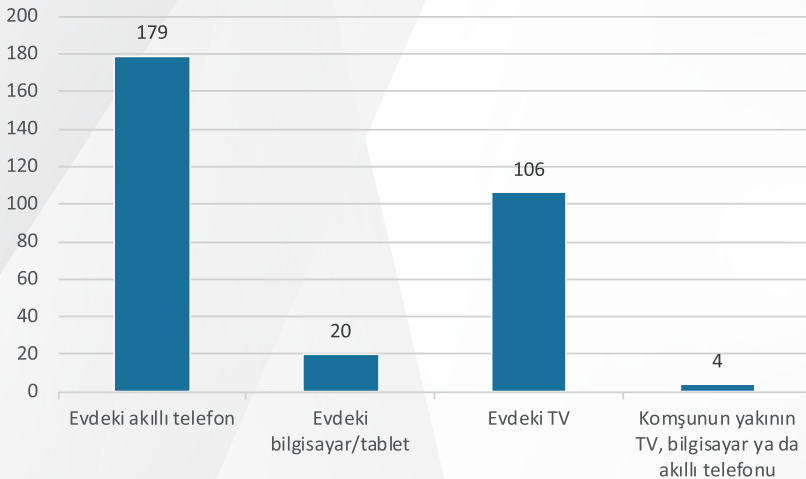

Çalışmaya dâhil edilen çocukların %64'ünün evlerinde TV ve internet bulunmaktayken, yalnızca %2'sinde TV ve internet bulunmamaktadır ancak var olan TV'nin teknik özellikleri ve internet hızı gibi özelliklere dair detaylar da eğitime erişimi etkilediği için uzaktan eğitimi takip yöntemleri ve diğer detaylar da ayrıca araştırılmıştır.

Ders takibi

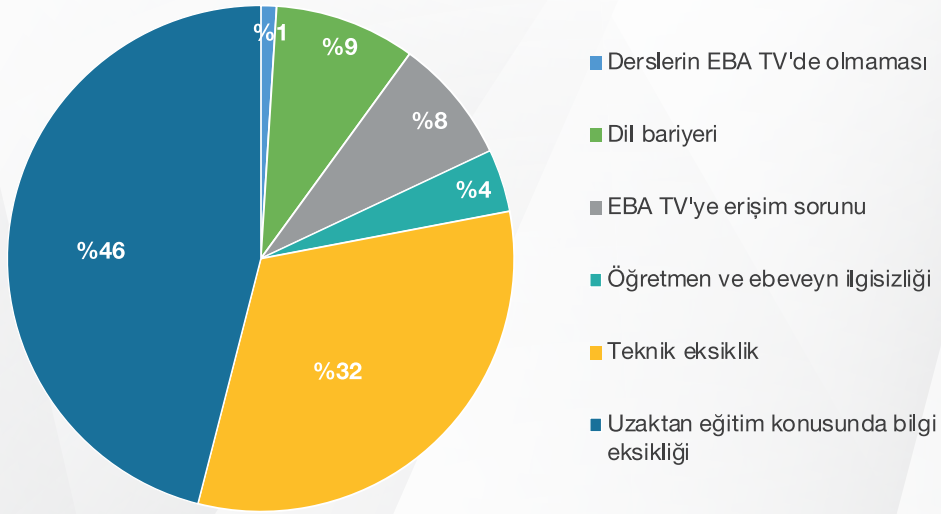
Ders takip kaynakları

Sınıfına uygun her dersi ya da belirli dersleri takip eden 254 çocuğa dersleri nasıl takip ettikleri sorulduğunda TV ve akıllı telefon üzerinden takibin yoğunluklu olduğu aynı zamanda birden fazla kaynak üzerinden de ders takibi gerçekleştirdikleri öğrenilmiştir.

Dersleri Takip Etmeyen Çocukların Dersleri Takip Edememe Nedenleri

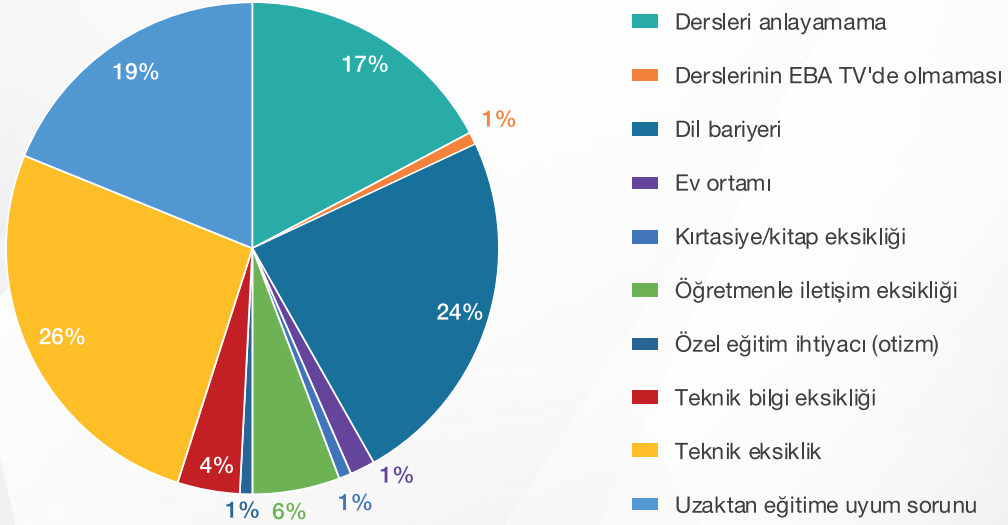
Uzaktan eğitim sürecinde çocukların dersleri takip edip etmediği sorulduğunda %34'ünün dersleri takip etmediği öğrenilmiştir. Dersleri takip etmeyen çocukların %46'sının uzaktan eğitim konusunda kendilerinin ve ebeveynlerinin bilgi sahibi olmadıkları için derslere devam etmedikleri görülmektedir. Ayrıca dersleri takip etmeyen çocukların %32'sinin TV, internet, akıllı telefon gibi teknik eksiklikler nedeniyle dersleri takip edemedikleri görülürken, %9'unun dil bariyeri nedeniyle dersleri takip edemediği görülmektedir. Dersleri takip etmeyen çocukların %8'inin aileleri tarafından EBA TV'ye erişime dair teknik bilgi eksikleri olduğu ve şifre alma, ders programı gibi noktalarda sorunlar yaşadıkları ifade edilmiştir. Öğretmen ve ebeveynlerin uzaktan eğitim konusunda çocuklarla gerekli iletişimi kurmadıklarında ve eğitime erişime dair takip sağlamadıklarında da çocukların dersleri takip etmedikleri görülmektedir. Öğretmen ve ebeveyn ilgisizliği nedeniyle dersleri takip etmeyen çocukların oranı %4'tür. Yalnızca %1'lik dilim derslerinin EBA TV'de olmadığını ifade etmiştir ve bu dersler İmam Hatip Okulu derslerinden oluşmaktadır.

Dersleri takip etmeyen çocukların ebeveynlerine çocuklarının günlerini nasıl geçirdikleri sorulduğunda çoğunlukla Kuran öğrenerek, Arapça öğrenerek, TV izleyerek, ev işlerine yardımcı olarak, oyun oynayarak, kendi kendilerine ders çalışarak/kitap okuyarak ya da herhangi bir aktivite yapmayarak vakitlerini geçirdikleri yönünde cevaplar alınmıştır.

Dersleri takip etmeyen çocukların cinsiyet bazlı değerlendirmesi yapıldığında kız ve erkek çocukları arasında büyük bir fark bulunmama ile birlikte, çocukların günlerini nasıl geçirdiğine verilen cevaplara bakıldığında ev işlerine yardımcı olan kız çocuklarının erkek çocuklarından daha fazla olduğu ve TV izleyerek ya da oyun oynayarak vaktini geçiren erkek çocuklarının sayısının kız çocuklarından daha fazla olduğu görülmüştür.

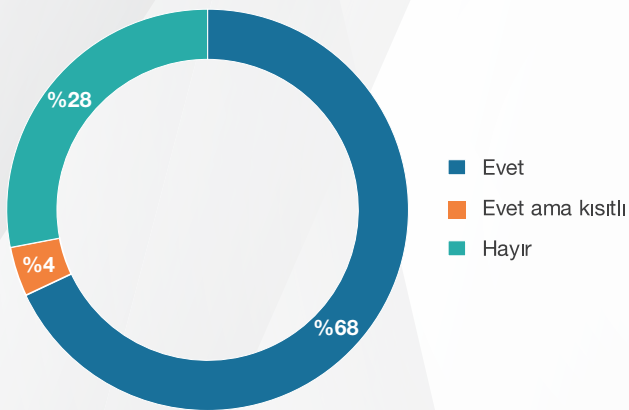
Sınıfına Uygun Belirli ve Tüm Dersleri Takip Eden Çocukların Karşılaştığı Sorunlar

Sınıfına uygun belirli dersleri ya da tüm dersleri takip eden çocuklar da uzaktan eğitim sürecinde bazı zorluklarla karşılaşmaktadır. Dersleri takip eden çocukların yaşadığı en büyük zorluklar %26 ile teknik eksiklikler olarak belirtilmiştir. TV'nin eski/küçük olması ve internet hızı/kopma problemi nedeniyle zaman zaman dersleri dinleyememe sorunuyla karşılaşmaktadırlar. Ayrıca yaşanan konutun bulunduğu kata göre de internetin bağlantı sinyali ile ilgili sorunlar yaşandığı ifade edilmiştir. Çocukların %24'ünün dil bariyeri konusunda zorluk yaşadığı ve %19'unun uzaktan eğitime uyum sağlamakta güçlük çektikleri görülmektedir. Sınıfına uygun belirli ya da tüm dersleri takip eden çocukların %17'sinin dil bariyeri ile de ilişkili olarak soyut kavramları anlamakta zorluk yaşadığı için ya da zorlandıkları için dersleri anlayamadığı ifade edilmiştir. Dersleri takip eden çocukların %6'sı öğretmenleri ile iletişim eksikliği ya da kısıtlı iletişim nedeniyle derslerine dair soruları sormama ya da anlamadıkları konuları danışmama nedeniyle zorluk yaşamaktadırlar. Uzaktan eğitimi takip eden çocuklar zaman zaman EBA TV için şifre oluşturma, ders programını bulamama ya da programı takip edememe gibi sorunlarla da karşılaşmaktadır ve teknik eksiklik sorunuyla karşılaşan çocuklar örneklemin %4'ünü oluşturmaktadır. Özellikle anaokulu öğrencilerinin kırtasiye eksikliği ve diğer sınıflarda okuyan çocukların kitap ve kırtasiye eksikliği nedeniyle bazı dersleri takipte sorun yaşadıkları belirtilmiştir ancak bu oran eğitime devam eden çocukların yalnızca %1'ini oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında görüşme yapılan özel ihtiyaç sahibi çocukların, uzaktan eğitime dahil olmakla birlikte dersleri takip sürecinde özel ihtiyaçlarına yönelik destek eksikliğinden kaynaklı olarak zorluk yaşadıkları ifade edilmektedir.

Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğretmenlerle İletişim

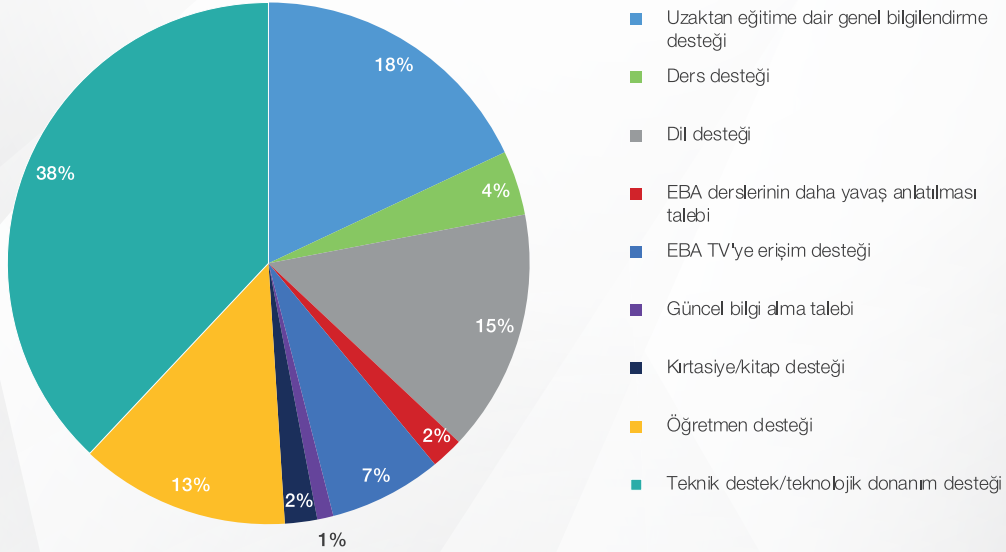
Uzaktan eğitim sürecinde çocukların öğretmenleri ile iletişimlerinin olup olmadığına bakıldığında %68'inin iletişimde oldukları görülmektedir. COVID-19 sürecinde iletişim amacıyla kullanılan telefon, tablet, bilgisayar gibi teknolojik aletlerin eksikliği ve internetin olmaması öğretmenle olan iletişim olanağını da olumsuz olarak etkilemektedir.

Öğretmenle iletişim halinde olan çocuklar genelde ebeveynlerinin dâhil olduğu sınıf Whatsapp grubu üzerinden derslere dair ödevleri takip etmekte ayrıca öğretmenin telefonu bulunduğu için derslerle ilgili anlamadığı bir nokta olduğunda öğretmenine ulaşabilmektedir. Teknik eksikliklerin dersleri anlamada etkisi oldukça büyük olmakla birlikte, ortak bir Whatsapp grubunun olmaması dolayısıyla ya da olsa dahi dil bariyeri sebebiyle çocuklar destek istemek amacıyla öğretmenlerine ulaşamayabilmektedir. Dersleri takip eden 254 çocuğun yalnızca 36'sının öğretmenleri ile iletişimi bulunmazken, dersleri takip etmeyen 131 çocuğun 72'sinin öğretmenleri ile iletişimi bulunmamaktadır. Buna istinaden öğretmenle olan iletişimin dersleri takip ile doğru orantılı bir ilişkisinin olduğu çıkarımı yapılabilmektedir.

GENEL DEĞERLENDİRME

İhtiyaç/Talepler

Ebeveynlerin iletmiş olduğu talep ve sorunlara istinaden uzaktan eğitime erişim için ihtiyaç duyulan hususlar belirlenmiştir. Temelde TV, akıllı telefon, bilgisayar ve tablet gibi teknolojik donanım desteği ve TV'si olsa bile Arapça yayın yapan uyduları kullanan aileler için Türkiye kanallarını çeken uydu desteği sağlanması gerekliliği tespit edilmiştir. Ayrıca uzaktan eğitim konusunda herhangi bir bilgisi bulunmayan aileler için farklı dillerde ve farklı iletişim kanallarından bilgilendirme yapılması önem arz etmektedir. Çocukların bir kısmı dersleri takip etseler de dil ve ders desteğine ihtiyaç duymakta ve/veya anlamadıkları konuları sorabilmek amacıyla öğretmenlerinin desteğine ihtiyaç duymaktadırlar. İmam Hatip okuluna devam eden 2 çocuk EBA TV'ye İmam Hatip derslerinin eklenmesini talep ederken uzaktan eğitime devam eden 6 çocuk var olan derslerin daha yavaş anlatılmasına yönelik talepler iletilmişlerdir. Aileler EBA TV'ye giriş ve güncel bilgilere dair de düzenli bilgilendirmenin faydalı olacağını belirtmişlerdir. Kalabalık ailelerde çocuklar çalışma alanı bulmakta zorlandıkları için ev ortamının da uzaktan eğitim sürecinde önemli bir faktör olduğu gözlemlenmiştir. İhtiyaç analizinde özel eğitim ihtiyacı olan yalnızca bir çocuk bulunmaktadır ve tüm uzaktan eğitim sürecinde engelli çocukların da erişimi göz önünde bulundurulmalıdır.

COVID-19 sürecinde uzaktan eğitime erişime ilişkin gerçekleştirilen durum analizi çalışması, eğitime COVID-19 öncesi devam eden çocukların %34'ünün bu süreçte eğitim dışında kaldıklarını göstermektedir. Eğitime ara vermek, çocukların okula devam etme motivasyonunu olumsuz olarak etkileyen bir faktördür. COVID-19'dan önce sahada yürütülen çalışmalarda çok sayıda GK ve UK altındaki çocuğun ülkesini terk ettikten sonra belli süre boyunca dil bariyeri, bilgi eksikliği gibi nedenlerle okula gidemediği ya da Türkiye'ye geldikten sonra ekonomik yoksunluk sebebiyle bir süre çalışmak zorunda kaldığı için okula gidemediği, daha sonra şartlar değişse bile uzun süre okuldan ayrı kalma ve buna bağlı motivasyon eksikliği sebebiyle okula gitmek istemedikleri için eğitime erişemediği görülmektedir.

Okul dışı kalan çocuklara ilişkin önemli göstergeler ve çözüm önerilerini, COVID-19 sürecinden önce hazırlanan, "Türk Kızılay TTGP Türkiye'de Uluslararası ve Geçici Koruma Altındaki Çocukların Eğitime Erişim ve Devamlılıklarına dair Durum Analizi [2019]" raporunda bulabilirsiniz. Raporda yer alan COVID-19 sürecinden önce yaşanan eğitime erişime ilişkin sorunların COVID-19 sonrası da muhtemel artış göstereceği göz önünde bulundurularak, COVID-19 sonrasında yaşanabilecek eğitime erişimdeki zorluklar da raporda yer alan göstergeler eşliğinde değerlendirilebilir.

Bu bilgi ile birlikte de düşünüldüğünde uzaktan eğitime erişemeyen çocukların COVID-19 döneminde eğitime erişiminin desteklenmesi ve uzaktan eğitim dönemi bittiğinde de çocukların düzenli takibi önemli hale gelmektedir. Bu rapor, COVID-19 döneminde eğitimden uzak kalan UK ve GK altındaki çocuklara dair bir durum analizi sunmasının yanında çocukların karşılaşabileceği olası risklere ilişkin çözüm önerilerinin geliştirilmesi amacıyla çalışan/çalışacak tüm paydaşlara katkı sunmak amacıyla da hazırlanmıştır.

DURUM ANALİZİ SORULARI

COVID-19 Sürecinde Mülteci Çocukların Uzaktan Eğitime Erişimi

Bu form COVID-19 süresince mülteci çocukların okula uzaktan erişimlerine dair durum analizi yapmak amacıyla oluşturulmuştur. Lütfen görüşmenin başında buna dair bilgilendirme ve COVID-19'dan korunmaya dair bilgilendirme yapınız. Ardından bu çalışmada herhangi bir kişisel bilginin kullanılmayacağını ve bu çalışmaya katılmaya gönüllü olup olmadıklarını sorun. Eğer olumlu cevap alırsanız sorulara geçin. Eğer kişinin size iletmek istediği bir husus varsa anket tamamlandıktan sonra iletebileceğini belirtin.

RIZA

Merhaba, Benim adım Ben Türk Kızılay'dan arıyorum. Türk Kızılay bir insani yardım organizasyonudur. COVID-19 süresince çocukların eğitime uzaktan erişimine dair size ve çocuğunuz'a bazı sorular soracağım. Paylaşacağınız bilgiler gizli kalacaktır. Görüşmeye gönüllü katılımınız önemlidir. Görüşmeyi tamamlamak istediğiniz her an görüşmeyi sonlandırabiliriz. Görüşme ortalama 25 dakika sürecektir. Bu görüşmeyi yapmayı onaylıyor musunuz?

1. Görüşme yapılacak çocuğun CCTE yardım numarasını yazınız.
2. Listede yer alan çocuğun cinsiyeti
 - a. Kız
 - b. Erkek
3. Listede yer alan çocuğun nereli olduğunu yazınız. (Yalnızca ülke örn: Suriye Arap Cumhuriyeti, Irak gibi)
4. Listede yer alan çocuk ve ailesi hangi şehirde ikamet ediyor?
5. Görüşme yapılan çocuğun YALNIZCA doğum yılını yazınız (Örn:2004)
6. Görüşme yaptığınız çocuğun kaçınıcı sınıfa gittiğini yazınız. (Örn: 1. sınıf, 12. sınıf gibi)
7. [Ebeveyne sorulacak] COVID-19'dan önce çocuğunuz düzenli olarak ya da son 1 yıl içerisinde zaman zaman devamsızlık yapmış olsa da okula devam ediyor muydu?
 - a. Evet
 - b. Hayır
8. [Hem ebeveyn hem de çocuk ile yapılan konuşmaya istinaden cevaplanacaktır] Şu an dersler televizyon ve internet sitesi aracılığı ile devam ediyor bundan haberdar mısınız?
 - a. Hem ebeveyn hem çocuk haberdar.
 - b. Yalnızca ebeveyn haberdar.
 - c. Yalnızca çocuk haberdar.
 - d. Ebeveyn ve çocuk haberdar değil.
- 9- Eğer haberdarlarsa; bu bilgiyi nereden öğrendiniz? [Çoklu seçim yapabilirsiniz.] (Haber kaynağını işaretledikten sonra "diğer" seçeneğinde bu bilgiye nasıl ulaştıklarına dair kısa bir açıklama yazınız. Aşağıdaki seçeneklerden herhangi biri aracılığı ile bu bilgiye erişilmediyse "diğer" seçeneğine yazabilirsiniz.)
 - Komşu/akraba/yakını
 - TV
 - Sosyal medya
 - Whatsapp grupları
 - Gazete
 - STK'lar
 - Devlet kurumları
 - Okul/öğretmenler
 - a. Diğer

10. [Ebeveyne sorulacak] Evinizde TV ve internet var mı?
 - a. TV ve internet var.
 - b. Yalnızca TV var.
 - c. Yalnızca internet var.
 - d. TV ve internet yok.
11. [Hem ebeveyn hem de çocuk ile yapılan konuşmaya istinaden cevaplanacaktır] Şu an dersleri düzenli olarak takip edebiliyor musun?
 - a. Sınıfına uygun her dersi takip ediyor.
 - b. Sınıfına uygun belirli dersleri takip ediyor.
 - c. Dersleri takip etmiyor.
12. [Hem ebeveyn hem de çocuk ile yapılan konuşmaya istinaden cevaplanacaktır] Eğer takip ediyorsa takibi nasıl sağlıyor? (Seçim yaptıktan sonra lütfen detayları "diğer" bölümünde kısaca açıklayınız.)
 - a. Evdeki TV
 - b. Evdeki akıllı telefon
 - c. Evdeki bilgisayar/tablet
 - d. Komşunun/yakınının/akrabasının TV, bilgisayar ya da akıllı telefonu
 - e. Diğer
13. [Hem ebeveyn hem de çocuk ile yapılan konuşmaya istinaden cevaplanacaktır] Eğer çocuk dersleri takip edemiyorsa; Çocuğun derslerini takip edememe nedenlerini(Örn: evde internetin olmaması, çocuğun dersleri anlamaması vs.) ve vaktini nasıl değerlendirdiğini (Örn: çalışıyor, ev işlerine yardım sağlıyor, boş vakit geçiriyor vs.) açıklayınız. *Bu alan zorunlu alandır. Eğer çocuk dersleri düzenli olarak takip ediyorsa aşağıdaki metne "NA" yazın ve diğer soruya devam edin.*
14. [Hem ebeveyn hem de çocuk ile yapılan konuşmaya istinaden cevaplanacaktır] Eğer çocuk dersleri takip edebiliyorsa ya da belirli dersleri takip ediyorsa; Çocuğun derslerini takip ederken zorlandığı bir nokta var mı? Varsa nedir? *Bu alan zorunlu alandır. Eğer çocuk belirli dersleri takip ediyorsa sınıfına uygun diğer dersleri takip edememe nedenlerine de burada yer veriniz. Eğer çocuk dersleri düzenli olarak takip etmiyorsa aşağıdaki metne "NA" yazın ve diğer soruya devam edin.*
15. [Hem ebeveyn hem de çocuk ile yapılan konuşmaya istinaden cevaplanacaktır] Dersleri düzenli olarak takip edebilmesi için ya da daha kolay takip etmesini sağlayacak ne gibi desteklere ihtiyaç duymakta? (Yalnızca teknik destekler değil çocuğun ders takibini kolaylaştıracak aile ile görüşme, öğretmene erişim vs. gibi sorunları da göz önünde bulundurunuz.)
16. Çocuğun dersleri ile ilgili desteğe ihtiyaç duyulduğunda öğretmeni ile iletişim kurabiliyor mu/sorularını sormak istediğinde destek veren bir öğretmen/gönüllü eğitimci var mı? (Örn: sınıf whatsapp grubu var mı, ebeveyn gruba dahil mi, gruptaki konuşmaları anlayabiliyor mu, öğretmenin numarası var mı vs.?) (Lütfen cevabı bir iki cümle ile açıklayınız.)
17. Bu bölümde görüşmeye ilişkin genel değerlendirmenizi birkaç cümle ile not ediniz.